

Pretiuulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu V.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 41.

— Sibiu, Mercuri 26/7 Juniu. —

1882.

Ur'a si urgi'a professoriloru magiari contra scolariloru si studentiloru romani.

„Calumnia, minciuna romanésca; trageti in judecata pe diariulu romanescu sau pe ori-ce romanu, care cutédia se innegrésca pe invetiati si bravii dascali si professori magiari cu o misieliá si blastematia cum ar fi acésta.“

Stati puçinu domni censori, nu ve precipitati sententi'a, pâna nu veti apucá se cititi in originalu primulu din „Magyar Polgár“ Nr. 118 din 24 Maiu a. c. carele apare la Clusiu in a. 16-lea si tine la partid'a gubernamentale. Intr'aceea pentru marea maioritatie a lectoriloru nostri necunoscolori de limb'a magiara noi vomu reproduce in estrasu credintiosu pretiósese confessiuni publice ale acelu diariu. Câteva premisse ale lui le rezervamu pentru conclusiunile nóstre, éra aci punemu in frunte acelea marturisiri, care sunt urmatóriele:

Tinerimea romana dupa 1848 a fostu silita se mérga la scóle ungueresci; acestea inse au sciutu se crésca si se faca din acei scolari si studenti numai vrasmasi asia, in câtu indata ce au esitu din acelea, au si juratu resbunare la totu ce este magiaru.

Pentru ce acésta? Pentru-cá tinerii romani in acelea institute scolastice magiare au fostu numai obiecte de batjocura si de risu (guny és kaczagás tárgyai); professorii propaga dela cathedra despre „norodulu romanescu“ regulatu numai lucruri rele; „motiului valachu“ nu i se dá dreptu; „acei pui de ursu cu peri pe limba“ chiaru din acésta cauza nu póte se fia eminente ántaiu; professorii le dicu se mérga la sapa, la pascutu de boi, la pastoritu de gásee si porci, cu unu cuventu, catiei de valachu (oláh kölyök) au fostu pururea numai persóne tolerate.

Au fostu si sunt exceptiuni intre professori, deci onóre loru; au fostu si sunt pâna in dio'a de astadi professori eroi in fanatismulu loru, cari nu sciú nici pâna in dio'a de astadi, cá acelu

opincariu cu camasia grósa are dreptu in sensulu constitutiunei, cá daca se va cultivá, se póta inaintá la orice functiune si rang.

Sau cá scopulu aceloru professori a fostu si este, cá junimea romanésca nici se nu se póta cultivá? Apoi dara ei isi ajunsera si isi ajungu acelu scopu in casuri nenumerate. Studentii romani esiti din scóla (in urmarea insultelor si persecutiunilor) cá semidocti, cari sunt cei mai periculosi, au preparatu starea de astadi. Urmele acelei amaratiuni nu se mai potu sterge niciodata.

Intru atáti ani de dile câtu patrioti buni au crescutu scólele magiare din natiunea romanésca, pentru-cá se se póta dice despre densii cá si-au prefacutu sangele in sange de magiaru? Pe multi, dara nu de ajunsu. Acei tineri au fostu dati pe mánile professoriloru magiari in scóle magiare; ei inse in locu de a'i formá, din contra i-au deformatu (vrea se dica: in locu de a'i face magiari, i-au facutu vrasmasi ai magiariloru.)

De aci incolo numitul diariu acusa pe dascalii si pe professorii magiari, cá pe lângá ce sunt fanatici, mai sunt si brutali si reu voitóri (tulbuzgósága míveltség hiánya és rozsz akarat), pedagogi rei, cari nu'si cunoscúra vocatiunea si au abusat de ea.

„Preste totu, lucrulu celu mai tristu este, cá acésta apucatura miserabila mai este practicata si astadi, chiaru si in gimnasie de statu (még állami gymnasiumba is). Pe acésta cale nu ne vomu ajunge scopulu. Pe acésta cale orice incercare si orice labóre ce punemu in alta directiune (spre a magiarisá) este indesiertu.“

Dupace auctorulu propune, cá se se incépa cu magiarisarea din scólele elementarie, se se continue necurmatu in scólele medie si pâna la universitate, adaoge apoi, cá daca baiatii de romani in etatea loru de 12 ani nu devinu aceea ce voru magiarii, atunci acestia se'si arunce in apa tóta actual'a sistema de educatiune, cá-ci atunci tóta sciinti'a pedagogica nu face unu banu reu, pentru-cá nu

dá rezultatele dorite, adeca cu alte cuvente, pedagogi'a moderna nu face din baiatii de romani pâna la etatea loru de 12 ani nici ianiceri, cum faceau turcii din baiatii rapiti dela crestini, nici ii póte induplecá se'si renege nascerea loru legitima din tata si mama cununati pe lege, si se se dea de bitongi, bastardi, copii de lele, adunati de pe strade. In fine zelosulu magiarisatoriu érase se întórce la dascali si professori cu espressiuni aspre cum sunt intre altele:

Ce sistema de instructiune stupida (nauca, hebeuca, desiuchiata = ostaba) este aceea la multi professori (sokaknál), cá se aduca aminte necurmatu baietiloru de romanu cá ei sunt romani (oláh); éra daca esu in curtea scólei, acolo ii urmárescu conscolarii de magiari cu batjocurile lor; daca esu pe strada, totu asia le tóca la urechi cá ei sunt valachi. De aici apoi urmédia, cá dieu acei tineri romani nici nu uita in tóta viéti'a loru cá ei sunt in adeveru romani. Tinerimea romanésca se dá ea insasi pe mán'a professoriloru magiari, este inse lucrú singulariu, cá multi din acestia facu din romani vrasmasi ai unguiloru, cá-ci totudeauna se afla intre ei ómeni turbati (dühöncz), cari ruinédia rezultatele labórei celorulati.

De aci auctorulu mai adaoge, cá cunósce bine lucrurile acestea, cá-ci s'au aflatu in ele pâna in gútu si 'iau causatu multe si mari amaratiuni, lui si altora; deci elu pretinde, cá acelu spiritu vrasmasiescu alu professoriloru magiari asupra tinerime scolastice romanesci se fia estermnatu, pentru-cá se nu mai cutedie a face in scóle distinctiune de nationalitati, apoi inchiaia, cá pâna candu reulu acesta nu se va indreptá prin scóle, despre impacuire intre popórale patriei nu póte fi vorba.

Pâna aici asprele, dara prea dreptele mustrari facute professoriloru magiari din cauza cá ei urescu din sufletu si iau la góna pe tinerimea romanésca, éra cu acésta impedeca magiarisarea loru, provóca totuodata pe romani la ura neimpacata asupra magiariloru. Noi din partea nóstra razimati ase-

Foisiór'a „Observatoriului“.

Stindardulu lui Tudoru Vladimirescu.

In urm'a onoruriloru ce s'au facutu de cátra armat'a romana acestui gloriosu stindardu, incredintiandu'lu corpului ranitoru, martiri ai independetiei si autonomiei regatului nostru, cu care a trebuitu se defilede in diu'a de 10 Maiu, dinaintea prea iubitului loru Rege Carolu I, ne contenitu, dicu, de atunci me intréba tóta lumea, daca intru adeveru este acesta adeveratulu stindardu alu lui Tudoru Vladimirescu, cunoscéndumi cei mai multi etatea de 73 de ani.

Éta dara ce le-amu respunsu, facéndule totu istoriculu evenimentelor delu anulu 1821.

Nu potu fi in lume mai dulci momente de câtu acelea, in care isi amintése cineva anii copilariei sale. In acele evenimente, petrecute in capitala si in tóta tiér'a romanésca, me aflám in etate de 12 ani si siedeamu in cas'a parintiloru mei, in hanulu Zlatariloru, etajulu de lângá clopotnitia, de unde am pututu veda totu ce s'a petrecutu pe dinaintea ochiloru mei in capitala si in acele grele evenimente, care inspaiméntá pe toti locuitorii.

Dupa mórtea lui Alesandru Voda Sutiú, numindu-se domnu la Ghenarie Alesandru Calimaki, la 13 Februariu s'a ridicatu stindardulu de cátra slugerulu Tudoru Vladimirescu, gorjanu, in Craiov'a, avéndu pe lângá dènsulu pe serdarulu Diamandi, pe Jancu Jianu, pe Macedonski, pe Mihalache Ciupagea, pe Hagi Prodanu si pe batranulu Cacaletiénu. Acestoru camaradi ai lui li s'au impartitu cetele de panduri numindu'i capi, ast-felu cá lui Cacaletiénu 'i s'a incredintiatu stindardulu cu sfint'a Treime, ce s'a vediutu defilandu.

Numitul domnu, A. Calimachi, n'a apucatu se vie in capitala, cá-ci trecuse Ipsilante prin Moldov'a cu insurecti'a elena si sosise la Colintin'a, pe a careia câmpia éra bivoaculu insurectiei.

In lun'a Martiu, a intratu in Bucuresci cu pandurii sei si Tudoru Vladimirescu, ocupándu casele, curtea si gradin'a cea spatiósá a Brâncovénului de sub Metropolia, numindu totuodata si pe betranulu Cacaletiénu, pastratorulu drapelului, siefu alu artileriei, adica aridicandu dela armas'a tierii (parc de artilerie) patru

tunuri ce avea tiér'a romanésca, remase dela dómni cei vechi, si cu cari se servea la diferite solemnitati. Armas'a se aflá in casele Cornescului, adi hotelu Union.

Din acelu momentu se numi siefu alu artileriei, adica a 4 tunuri romanesci, batranulu Cacaletiénu, pas-trandu totuodata si ingrijirea mentionatului stindardu. Desi domnulu Tudoru fu invitat de Ipsilante la Colintin'a si rugatu a face pactu cu insurecti'a elena, dara respunsulu lui Tudoru cátra beisadea Ipsilante, capulu insurectiei, a fostu scurtu si coprindietoru, cá „nalbitorulu cu carbonarulu nu póte fi la unu locu, fiindu cá Mari'a Ta, beisadea Dimitrache, te-ai sculatu pentru neatárnarea Eladei ér eu m'am sculatu cu tóta tiér'a in potriv'a greciloru Mariei Tale, cari ne prapadescu si ne jupóie de mai multu timpu; apoi Dumnedieu se 'ti ajute se birui, si pe noi se ne ajute Dumnedieu se ne scapamu de cei rei.“ Si indata dupa acestu respunsu, intorcéndu-se in Bucuresci, a plecatu cu toti pandurii sei de s'a fortificatu in monastirea Cotroceni, facéndu siantiri si intarindu-se cu aceste 4 tunuri, cá-ci 'i venise veste dela Jalomiti'a cá au trecut Turcii Dunarea supt Gingir-Efendi, Chehaia Beiuulu lui pasia dela Silistr'a.

Ast-felu plecéndu domnulu Tudoru (cá-ci domnu ilu numiau toti Romanii, ne mai dicéndu'i Slugeru) dela palatele Brânovénului cu cortegiú mare, in sunetulu clopotelor dela bisericá, a trecut pe la Zlatari pe supt ferestrele nóstre, candu atunci insu'mi am vediutu stégulu chiaru acesta cu sfint'a Treime, fiindu-cá a opritu cortegiulu in dreptulu ferestreloru nóstre de 'si-au facutu cruce, atátu elu câtu si capeteniele ce 'lu inconjurau, la icón'a prasicului cu nascerea Maicei domnului, care este asupra portei hanului Zlatari; si apoi au continuatu coborindu la podulu Dimbovitiei, luandu dreptu pe podulu de pamentu pâna la Cotroceni.

Copilulu la etatea de 12 ani nu póte uita niciodata evenimentele mari si sgomotóse ce se petrecu pe dinaintea ochiloru sei, mai cu osebite vediendu si pe parintii mei cá pláugeau de bucurie candu priveau cetele de panduri romani ce cumperau in trecátu si insirau pe suliti si pe flintele loru covrigi, simiti si bogace dela o simigiria ce éra in coltiulu hanului sf. Juonu, unde adi este o fotografia, care simigiria, fu golita de marfa pâna ce se fini cortegiulu. Acestea le sciú, le cunoscú si par'cá acuma le vediu. Apoi parintele meu

a insemnatu in caetele lui diu'a acésta de veselie a romaniloru, cá éra di de 10 Maiu, di in care stégulu lui Tudoru parasése capital'a pentru 61 de ani, candu totu in acésta di intra falnicu la 1882 si defiléda pe dinaintea Regelu Romaniei.

Éta si insemnarile ce mai gasescu in caetulu tatalui meu pe care 'lu possu, si care trebe se tréca in domeniulu istoriei:

De odata cu plecarea dlui Tudoru la Cotroceni, s'au retrasu la Belvederii Golescului si boerii nostri cari luase parte la insurecti'a romanésca si anume: Mitropolitulu Dionisie Lupu, episcopulu Buzelului Gherasimu, alu Argeziului Ilarionu, spatarulu Grigore Balénu, Campinénu, Mihaitia Filipescu, Jancu Golescu, Jancu Vacarescu si Scarlatu Barcanescu.

La 13 Maiu aflandu cá se apropia armat'a turcesca la Obilesci s'au ridicatu domnulu Tudoru dela Cotroceni si a plecatu la Pitesci cu armat'a sa, éra mentionatii boeri impreuna cu clerulu au plecatu pe la Campin'a la Brasiovu. Atunci toti cei mai de capetenia din capitala, boeri si negustori, au fugitu in Brasiovu, de gróza Turciloru, remaindu numai marele armasiu Mihalache Manu cu famili'a si betranulu Baltaretiu cu Samurcasiu, éra din consului puteriloru straine a remasu numai d. Fleischhacker.

Ast-felu dara, atestandu cá intru adeveru acesta este stindardulu lui domnu Tudoru, ce 'lu numau poporulu si Tudorin, fia-mi permisú a aretá regretulu meu cá nu trebuia d. maioru Cacaletiénu a 'lu captusi cu matasari'a ce s'a vediutu pe dînsulu si prin care s'a lasatu locu la multe prejudicii, fiindu cá pentru unu ast-felu de scumpu odoru nu se permite nimeni a l'u carpi, ci trebuia lasatu in sdrentiele si rupturile lui, cá-ci numai acelea sunt suvenirile nóstre frumóse, cari vorbescu de glori'a stramosiloru nostri, fia elu drapelu stropitu cu sange, fia fortarétia sau alta zidire, fia inscriptia pe monumente, fia arma, trebe lasata asia precum s'a induratu timpulu a ni 'lu trece in generatiile urmatóre.

Acestea sunt relatiunile fidele cari le putui dá la toti convietuitorii mei, daca induratu Dumnedieu m'a tinutu in viétia, cá dintre publiculu numerosu ce éra pe Bulevardu se versu si eu umilit'a-mi lacrima de betranu soldatu.

(Resb.)

Loc.-colonelu D. P a p a s s o g l u.

menea pe esperiența proprie și foarte tristă constatam și subscriem faptele imputate profesorilor în „M. Polgár”; totuodată înse simțim necesitatea de a reflecta ceva mai pe larg la premisele auctorului, care se reduce la următoarele puncte:

Nu mai poate fi nici-unu secretu, că pe populațiile nemagiare din patria le irita asupra magiarilor și le facu se urască constituțiunea și instituțiile Ungariei. Cine?

Reulu produsu într-unu minutu nu se poate îndrepta în vécuri întregi. Astadi cum stămu, totu ce este magiaru, e consideratu că reu, totu ce facu magiarii, devine obiectu alu urei.

„Magiarulu e unu diavolu, de care trebuie se'ti fie frica, elu itî ruineția sanetatea, omónia corpulu, era sufletulu ti-lu duce cu mare cerimonía în iadu. Mai virtosu cei de legea orthodoxa se temu tare de draci și de locuinti'a lor, de iadu.”

Magiarii că elementu fundatoru de statu sunt descriși că și cum ei totî s'aru scaldá în sangele țierei, că și cum ei numai atunci aru fi fericiți, candu aru putea neferici pe celelalte popóra.

Acésta doctrina e foarte latita; amagitorii ambla cu capulu pe susu și spunu verde, că ei sunt vrasmasi jurati ai magiarilor.

Acésta situațiune e intristatória, că-ci a voi se arunci în perire pe magiari, este totu-un'a că și a voi se nimicesci asiedimentele țierei. Daca nu sunt magiari, remane și Ungari'a fără consituțiune.

Cum se se îndrepte reulu și se se evite acestu mare periculu? se intréba auctorulu. Elu de romanii înaintati în etate a desperatu, pe omulu caruntu n'ai se'lu mai poti invetiá la víora; celu dedatu a amblá în opinci va schiopá în cisme, ramur'a grósa nu se încovóie, ci se rupe. Cu schimbare de numele familiilor, cu vorbe mari și late nu se face nimicu; trebuie se se schimbe metodu magiarisarei din temeiu. Se se încépa din capu, dara încetu și seriosu, dela nascerea pruncilor pàna la etate de 20—30 de ani, numai asia vei fi siguru de romanu că nu va ridicá cutitulu asupra ta.

Acéstea sunt dorerile publicistilor dela Clusiu și modulu lor de a impacá pe romani. Doreri imaginate și metodu eronatu din capulu locului, metodu care produce pe fiacare dí tocma efecte diametralu oppuse, că și cum unu medicu ar voi se aline paroxismulu de friguri cu dose duple de cantaride. Intr'aceea reflecșiunile nóstre remanu pentru altadata.

Giuseppe Garibaldi

eroul și barbatulu celu mai poporalu a doue continente, eluptatoriulu libertatiei și alu unitatiei Italiei, iubitulu și adoratulu generalu a muritu în 2 Juniu a. c. la 6½ ore p. m. pe insul'a Caprer'a.

Marele patriotu italianu Giuseppe Garibaldi nascutu la Nizza în 4 Juliu 1807 a intratu de timpuriu în serviciulu de marina. Participandu înse la conspiratiunea din 1833 a trebuitu se fuga în 1834 și la 1836 s'a dusu la Americ'a de sudu, unde intrandu în serviciulu republicei Rio grande do Sul, era mai tardiu în acela alu republicei de Montevideo, au escelatu că unu curagiosu capitanu de guerila.

În primavér'a anului 1848 s'a reintorsu la Itali'a, primî dela gubernulu dalmatino-lombardicu comand'a suprema asupra corpurilor sale de voluntari, intrá în Decembre aceluasi anu în serviciulu gubernului provisoriu din Rom'a și apará cetatea contra francesilor și a neapolitanilor. În 1851 se duse érași la Americ'a, unde participá la întreprinderi industriale. Dupa reintórcerea sa la Itali'a în 1854 isi cumperá o mica mosiia pe insul'a Caprer'a, unde a și muritu.

Numitu la 1859 de către gubernulu din Sardinia de generalu, Garibaldi în fruntea venatorilor sei de Alpi introduse operatiunile ofensive contra austriacilor, trecu în 23 Maiu preste riulu Tessin și invinse la Varesse și San-Fermo asupra corpului de armata austriacu, ce érá sub comand'a generalului Urban. Dupa încheierea pazei dela Villafranc'a intrá în serviciulu statelor italiene centrale și se retrase apoi érași pe insul'a sa Caprer'a.

Dupa isbucnirea revolutiunei din Sicili'a, generalulu Garibaldi desbarcá în 11 Maiu 1860 cu cetele sale de voluntari la Marsal'a, primî în 14 Maiu dictatur'a și ocupá în 27 Maiu Palermo. Încheiandu unu tractatu în 6 Juniu cu locutiitoriulu regescu Lanza domnu alu cetatiei și Siciliei,

Garibaldi trecu în Calabri'a, invinse în 21 Augustu la Reggio, intrá dejá în 7 Septembrie triumfatoru în Neapolu și batu trupele regesci în 19 Septembrie la Capu'a éra în 1 și 2 Octobru la Voltorno.

Proclamandu-se Victoru Emanuelu de rege alu Italiei, Garibaldi depuse dictatur'a și se reintórsé, unu altu Cincinatu érași pe insul'a sa Caprer'a. Nemultimirea ce domnea pentru că revolutiunea a fostu intrerupta, ilu indemná se mérga în 28 Juniu érași la Palermo cu scopu de a prepará o ridicare generala a poporului și cucerirea Romei. În 18 Augustu ocupá Catani'a, desbarcá în 25 Augustu în Calabri'a fú înse ranitu gravu la ataculu avutu la Aspromonte cu trupele regesci. Cadiendu în manile contrariului, la începutu a fostu tractatu că prizonieru de resbelu, fú înse amnestiatu la 5 Octobru și în 19 Decembre se retrase la Caprer'a. În Aprile 1864 Garibaldi a întreprinsu o caletoria la Angli'a unde a fostu primitu cu mari ovatiuni și multu serbatoritu.

În Maiu 1866 i s'a incredintiatu generalulu Garibaldi comand'a suprema asupra unui corpu de voluntari, în Juniu a avutu la graniti'a tiroleasa câteva ciocniri cu trupele austriace și se întórsé în 15 Augustu érași la Caprer'a.

În Februaru și Martiu 1867 întreprindendu o caletoria prin provinciile venetiane, organizá agitatiunea contra papalitatiei și pentru cucerirea cu forti'a a capitalei Rom'a. La 13 Septembrie în necasulu avertismentelor gubernului italianu se duse la frontariile románe, fú înse prinsu în 24 Septembrie la Asinalunga, dusu la Alecsandri'a și de acolo demissu fără nici o condițiune la Caprer'a, unde înse érá supraveghiatu asia, că facendu o încercare a se duce la Livorno, a fostu readusu în 2 Octobru cu forti'a. Cu tóte acéstea în 14 Octobru neobservatu parasi Caprer'a, desbarcá la Livorno și din Florenti'a emisse o proclamatiune pentru cucerirea Romei.

În 22 Octobru Garibaldi iniția espeditiunea din Foligno și înaintá pàna la Monte-Rotondo, dara în 3 Novembre corpulu seu de voluntari a fostu nimicitu la Mentan'a prin armat'a de interventione alui Napoleon III unde pusc'a francesu numita chassépot a primitu botezulu de sange, patanduse cu sange italianu. Acésta fapta alui Napoleon III a costatu pe francesi pierderea simpatielor italianilor. Garibaldi însusi a fostu prinsu de către gubernulu italianu și dusu în închisóre la fortulu Varignano, de unde apoi la 25 Novembre a fostu eliberatu pentru Caprer'a.

Pe timpulu resbelului prusso-francesu generalulu Garibaldi se presentá în 9 Octobru 1870 la gubernulu provisoriu din Tours, isi oferí serviciile sale republicei franceze și fú numitu comandantu alu cetelor de voluntari din Vogesi și alu unui corpu de garda mobila. În 14 Octobru se duse la Besançonu, luptá în 7 Decembre la Autun contra trupelor germane, fú înse respinsu în Ianuaru 1871 de către generalulu Werder la Montbard, se mai luptá apoi în 21 Ianuaru la Dijon, dara fără successu.

Dupa încheierea armistiului (în 26 Februaru 1871) trupele lui Garibaldi au fostu demissionate. Alesu deputatu pentru adunarea nationala dela Bordeaux generalulu Garibaldi superatu pe francesi, refusá mandatulu ce'i se oferise și se reintórsé la Caprer'a. În timpulu din urma betranulu generalu primea o subventiune anuala de 100,000 lire dela gubernulu italianu și érá membru alu parlamentului din Rom'a.

În testamentulu seu repaosatulu generalu dispune că corpulu seu se fie arsu, érá cenusi'a sa strinsa într'o urna de porfiru se remana în Caprer'a. S'au ridicatu înse voci care pretindu, că remasitiile pamentesci ale multu iubitului patriotu italianu se fie asiediate în Panteonulu român, lângá regele Victoru Emanuelu.

Intréga Itali'a este în doliu. Indata dupa confirmarea durerósei sciri în tóte cetatile Italiei magazinele s'au închisu, érá vasele stationate în apele dela Caprer'a au pusu stindardulu de doliu pe catarturile lor. Dejá în tóta Itali'a au începutu subscrierile pentru ridicarea unui monumentu generalului Garibaldi, care asemenea marelui generalu francesu Lafayette a fostu, nu numai unu cetatiénu a doue continente, dara alu lumii întregi.

Genialulu diplomatu Camillo Cavour a fostu creatorulu unitatiei italiene, generalulu Guiseppe Garibaldi a fostu spad'a ce o au cuceritu, érá regele Victoru Emanuelu a fostu fericitu se aiba unu ministru cum a fostu Cavour și unu generalu precum a fostu Garibaldi, care prin bravur'a, prin patriotismulu și entusiasmulu seu nescatu, i-a cuceritu corón'a și tronulu Italiei unite, libere și independente. Eterna va fi memori'a marelui și

ilustrului patriotu italianu, mortu în 2 Juniu a. c. pe insul'a Caprer'a și nu va trece multu timpu și generalulu Garibaldi va fi eroulu legendaru alu poporului italianu.

J. G. Baritiu.

Cestiunea Dunarei.

Din Galati i se scrie „Corespondentiei politice” din Vien'a urmátorele: „Comisiunea dunaréna européna a începutu la 27 Maiu desbaterea asupra propunerii Barrère și a primit'o cu tóte voturile, afara de acela alu Romaniei. Delegatulu bulgaru propuse óre-care amendamente, cari nu fura înse sustínute. Delegatulu romanu se declará gat'a a primí o comisiune a statelor tiermurene sporita cu doi delegati d'ai comisiunii europene, cadiendu înse ori ce positiune esceptionala pentru Austro-Ungari'a. Sessiunea se va închide în curendu. Resultatulu ei, dupa cum se vorbesce prin cercurile delegatilor, va fi supusu unei conferintie a puterilor semnatare tractatului dela Berlin, care, conformu cu atitudinea adoptata de delegatii lor în comisiunea européna, voru sanctioná regulamentele dupa propunerile franceze.”

Discursulu dlui M. Cogalnicénu tinutu în siedinti'a Camerei dela 1/13 Maiu.

(Urmare.)

Art. 4 alu acestui tractatu prelungește durat'a comisiunii europene pàna la 1883, Aprile 24, érá prin art. 5 se dicea că puterile riverane se voru întielege împreuna pentru fixarea conditiunilor, rechemarea în vietía a comisiunii riverane. Tractatulu din Berlin tine o tacere absoluta asupra acéstei cestiuni; înse adaoga că regulamentele de navigatiune pentru întinderea Dunarei dela Galati la Portile de feru, se voru elaborá de către comisiunea européna.

De aci resulta că starea de lucruri creata de tractatulu din Londr'a a primitu prin tractatulu dela Berlin 2 modificari: ántaiu, Portile de feru, cum am disu, s'au datu în îndatorirea Austriei că se le sparga, și alu doilea, comisiunea riverana s'a inlaturatu într'unu modu tacitu și tutel'a Europei s'a întinsu pàna la Portile de feru.

Cum ati vediutu, dloru, Austri'a totudeauna a cautatu că se devie și se remana singura stapanu pe Dunare, ori candu i s'a parutu momentulu oportunu a cautatu se se sustraga controlului Europei și a scapá de comisiunea européna. Înse în conferinti'a dela Paris, din 1858, a fostu declarat cum că actulu de navigatiune, respinsu de Europ'a totusi se aplicase în susulu Dunarei în Bavari'a și Württemberg.

La congressulu dela Berlin, unde mai multu de câtu ori candu reaparú rivalitatea și lupt'a de preponderantia în Orientu între Austri'a și Russi'a, guvernulu austriacu nu scapá ocaziunea spre a se emancipá de controlulu Europei celu puçinu pentru o parte a Dunarei adica Dunarea Austro-Ungara.

Russi'a biruitoare pe campurile de resbelu, biruitoare chiaru prin tractatulu de San-Stafano, prin combaterea ce Europ'a facea acestui tractatu, se înfaçisia că biruita la més'a verde a congressului dela Berlin.

Plenipotentiarii russi îndatorati că cu orice pretiu se tina la retrocedarea Bassarabiei, pe care însusi unii din diplomatii russi o calificau că o simpla cestiune de amoru propriu, că o tocada a unei auguste persóne, se vediura nevoiti a o plati cu concessiuni de o importantia multu mai mare. Candu ei formulara mai nainte cererea despre inapoierea Bassarabiei, li s'a observatu din partea Angliei și Austriei că daca s'ar inapoiá Russiei Bassarabi'a, s'ar slabí garantiile create de congressulu din Paris, pentru libertatea navigatiunei pe Dunare și Printiulu Gorciacof respunse: Bassarabi'a pentru Romani'a este o cestiune de pamentu, pentru Europ'a ea nu poate fi de câtu o cestiune de apa. Ei bine, pentru acésta din urma cestiune, adica pentru asigurarea liberei navigatiuni a Dunarei, Russi'a este gata a dá Europei tóte garantiile cari le va voi si va cere. Acéste garantii se formulara în sfersitu de Europ'a în modulu urmatoru. Prelungirea în principiu a duratei comisiunii europene și sporirea atributiunilor ei, uniformitatea regulamentelor întinse dela Sulin'a pàna la Portile de feru, acésta numai pentru că Portile de feru nu erau încá stricate și erau în apropiere de hotarele Austriei; spargerea Portilor de feru fú incredintiata Austriei. Cum vedeti, spre realisarea în parte a programului seu relativu la Dunare, Austri'a 'si gasi momentulu oportunu; că-ci Russi'a nu se ocupá atunci de câtu că se grabésca câtu mai curendu încheierea congressului dela Berlin. Activi-

tatea sa erá se ia Bassarabi'a, Batumulu, se se recunósca formarea statului Bulgariei. Austri'a ast-felu fára a capatá Bosni'a si Herzegovin'a, injumetati sporirile de teritoriu ce tractatulu dela San-Stefano dase Muntenegrului si Serbiei, puse ast-felu in cerculu influentiei sale exclusive. In cátu pentru Dunare, Russi'a dase chiaru in manele Austriei condeilu cá se regulede cum va voi cestiunea. Ast-felu plenipotentiariei Austriei sustrasera mai ántaiu tóta Dunarea Austro-Ungara dela supra-vegherea Europei, statornicita prin congressulu dela Paris. In adeveru in josu de Portile de feru, supra-vegherea in teorie a Europei se mentinú. Prin acésta Europ'a crediú cá celu puçinu dealungulu Dunarei romane se voru inlaturá ciocnirile de preponderantia între Austri'a si Russi'a; éta ce s'a regulatu prin tractatulu dela Berlin. Vomu vedea mai tardiu cum s'a cautatu a se inlaturá planurile asigurátore ale Europei, spre a se substitui preponderanti'a Austriei in loculu preponderantiei cadute a Rusiei, si chiaru in loculu influentiei salutare a Europei!

D. Vernescu v'a desvoltatu cu multa agerime de spiritu consecintiele ce cabinetulu din Vien'a a voitu a trage din prescriptiunile tractatului dela Berlin. Faptulu positivu este cá la congressulu dela Berlin Austri'a a avutu, de me potu exprimá asia, la haute main in afacerile Dunarei. Dupa cererea sa s'au inlaturatu statele riverane danubiene din josulu Portiloru de feru dela orice participare la afacerile Dunarei de susu adica a Dunarei Austro-Ungare. In adeveru ea consimti cá comisiunea européna se elaborede regulamentele de politie si de navigatiune fluviala pentru intinderea Dunarei dela Galati pána la Portile de feru; inse cu cugetarea de a dobendi pentru Austri'a supra-veghierea executarei acestoru regulamente, de nu si executarea. Acesta este fondulu propunerii baronului Haymerle, cá veghierea aplicarii acestoru regulamente se fia data unui comissaru-delegatu alu comisiunei europene. Acestu comissaru-delegatu avea a se preface intrunu inspectoru generalu alu navigatiunei Dunarei; ast-felu sub nume de inspectoratu generalu se infaleia mai ántaiu ide'a coprinca in ante-proiectu de a se dá Austriei presiedinti'a comisiunei mixte cu votu preponderantu.

Veti gasi urme despre aceste idei ce pentru ántea data apareau la lumin'a dilei, chiaru in protocolulu congressului dela Berlin, si mai alesu in corespondenti'a, in parte cunoscuta, între guvernele dela Pest'a si dela Vien'a, pentru crearea inspectoratului generalu alu navigatiunei Dunarei de josu, prefacutu in comisiunea mixta. Dar nu voescu a ve rapí timpulu dandu-ve tóte amenuntimile acestei afaceri. Inse va ajunge a ve spune cá numai la propunerea de-a se incredintiá unui comissaru-delegatu supraveghierea aplicarii regulamentelor de navigatiune a Dunarei pána la Portile de feru, plenipotentiariei Austriei gasira impotrivre din partea Rusiei, si apoi din partea congressului intregu. Plenipotentiariei rusi diceau: noi ceremu Bassarabi'a, nu ceremu Dunarea; primimu a dá tóte garantiile pentru apararea libertatiei Dunarei, dar nu consimtimu cá cu acésta ocasiune acolo unde Russi'a si retrage preponderanti'a se vie se se substitue o alta influentia exclusiva. Congressulu dar a respinsu propunerea cá supravegherea se fia incredintiata unui delegatu, presupunendu, cá acelu delegatu s'ar cere se fia alu Austriei, si a pastratu inse acésta supraveghiere insasi Europii prin comisiunea européna! Dloru, au trecutu multi ani dela incheierea tractatului de Berlin, si comisiunea européna isi si reincepuse folosítorele lucrari fára a se mai vorbi nimicu si in anulu ántaiu si in anulu alu douilea despre acea supraveghiere. De odata cu ocasiunea elaborarei regulamentelor, de odata apare ante-proiectulu, in care nu se mai infatisiéda ide'a supraveghierei, ci aceea a insasi executarei regulamentelor incredintiata unui corpu specialu, unei autoritati de sine statátore, neprevéduta de nici unu tractatu, adica comisiunea mixta, facendu parte din ea Austri'a cá statu riveranu. Austri'a cá presiedinte perpetua, Austri'a cu voce preponderanta.

Ia se luamu acum in cercetare acestu ante-proiectu, elu este insusi actulu facutu la Vien'a si respinsu de Europ'a la conferinti'a de Paris din 1858, de cátu cá in loculu comisiunei riverane compusa de tóte statele pe care dela obirsie le uda Dunarea, comisiune mantinuta prin tractatulu dela Londr'a si pe care numai prin tacere dóra o inlatura tractatulu dela Berlin, in loculu dicu a comisiunei riverane se substitue comisiunea mixta.

Alt-felu ante-proiectulu coprindea aceleasi pacate pe care le avea si actulu incheiatu la Vien'a in 1858.

De aceea cum s'a infatisiatu ante-proiectulu in sinulu comisiunei europene, acésta l'a si respinsu, ántaiu fiindu-cá delegatii Bulgariei si Serbiei nu luasera parte la elaborarea sa, cum o prescrie tractatulu dela Berlin. Si aicea este de notatu cá se facuse propunerea cá subt-comisiunea insarcinata de a elaborá ante-proiectulu se fia compusa de delegati de state neriverane. Cá ast-felu s'au alesu delegatii Italiei, Germaniei si Austriei, notati bine alu Austriei. Mai tardiu inse delegatulu Austriei neriverane nu numai cá a transformatu pe Austri'a in statu riveranu, dar inca i-a facutu si partea leului acordandu 'si si presiedinti'a perpetua si votu preponderantu! Comisiunea européna a respinsu ante-proiectulu, mai ántaiu, cum v'am spusu, cá-ci n'au participatu delegatii Bulgariei si Serbiei la elaborarea sa. L'a respinsu cá contrariu tractatelor dela Paris si Berlin, fiindu-cá nu consintea principiulu libertatiei navigatiunei Dunarei pentru tóte pavilónele nici pána la Portile de feru.

L'a mai respinsu asemenea fiindu-cá prescrie cá regulamentul facutu de comisiunea européna putea se fia prefacutu de comisiunea mixta, fára a mai fi trebuintia de aprobatiunea comisiunei europene.

Dloru, eu credu cum-cá diplomati'a austriaca candu a inscrisu in ante-proiectu aceste principii eretice si care fusese o-data respinse de Europ'a inca in anulu 1858, ea lea pusu numai si numai cá mai tardiu se fia pusa in pozitune de a le sacrificá cá concessiuni facute Europei, si apoi cá contra-cessiune cu multu mai importanta, adica infiintarea fatalei comisiuni mixte. In adeveru, dloru, am aci sub ochii mei, depesi'a data de cátra guvernulu Austro-Ungaru dlui presiedinte alu consiliului, Bratianu, in diu'a de 12 Augustu 1880. Este fórté importantu se ve dau citire macaru in scurtu, despre acésta coprinde:

„Les objections principales soulevées par les délégués de France et de Grande Bretagne contre le travail du comité d'étude portaient principalement sur trois points :

1. L'absence de dispositions consacrant la liberté du fleuve entre les Portes de fer et Galatz.

2. L'organisation de la commission mixte sous la présidence de l'Autriche-Hongrie.

3. L'article 124 qui reconnaît à la commission le droit de modifier le règlement indépendamment de la commission européenne . . .

Nous sommes d'abord prêts à tenir compte du désir exprimé par plusieurs puissances d'insérer dans le règlement la clause de la liberté de la navigation sur la partie du fleuve dont il s'agit, et à constater formellement ce postulat de la navigation générale que d'ailleurs nous étions de tout temps loin de vouloir altérer.

Si autrefois nous nous sommes prononcés contre l'insertion d'une pareille clause dans l'avant projet, c'est que nous croyions que sa place eut été plutôt dans un acte formel que dans un simple règlement.

Nous croyons donc que cette clause pourrait, conformément au sens de l'art. 15 du traité de Paris de 1856, être rédigée comme suit :

La navigation, sur tout le parcours du Danube entre les Portes de fer et Galatz, sera entièrement libre et ne pourra sous le rapport du commerce, être interdite à aucun pavillon.

Nous voulons également déférer au vœu exprimé par la plupart des délégués relativement à l'art. 124 de l'avant-projet, et conformément au principe qui est généralement admis par la jurisprudence, que l'autorité dont émane une loi soit aussi appelée à adopter l'amendement proposé par les délégués de France et de Grande-Bretagne et au sens duquel les modifications du présent règlement donnent lieu avec le concours de la commission européenne.

(Va urmá.)

Cestiunea Egiptului.

In siedinti'a dele 1 Juniu a camerei deputatoru presiedintele consiliului de ministri domnulu Freycinet respundiendu interpelarei domnului deputatu de Lafosse arata necesitatea de a supune regularea afaceriloru din Egiptu concertului europénu, pentru-cá acésta este singur'a garantia a unei solutiuni pacifice si cá ori-ce alta politica ar conduce la aventuri. Cabinetulu este unanimu, adaoga dlu Freycinet, a respinge ori-ce ideie de intervenire militara din partea Franciei in Egiptu. (Aplause).

La o intrerupere a dlui Gambett'a, presiedentulu consiliului esplica cá n'a voitu se dica cá Franci'a nu va interveni militaresce in nici unu

casu, dara numai cá nu va primi nici o data de a resolvá intr'unu modu isolatu prin fortia cestiunea egipténa. Constata afara de acésta cá conferinti'a ambasaditorulu, care trebuie se aiba locu la Constantinopole, este basata pe mantinerea firmaneloru Sultaniloru care garantéda independenti'a Egiptului si cá acésta conditiune a fostu primita de Europ'a si de Turci'a; incheia in fine, dicendu cá, chiaru in casulu unei interveniri armate a Turciei, independenti'a Egiptului este asigurata.

Camer'a primesce, cu 298 voturi contra 70, o ordine de di, propusa de dlu Sadi-Carnot, prin care esprima increderea sa in declaratiunile guvernului.

Crim'a dela Carpenisiu.

Amu intardiatu cu comunicarea rezultatulu investigatiunei finale si a sententieloru enuntiate de cátra tribunalulu r. din Clusiu asupra hotiloru dela Marisielu. Dara cause de natur'a acestuia nu au numai caracteru efemeru, de Joi pána mai apoi, ci precum amu mai observatu airea, la ocaasiun de acestea se descopere unele bube sociali gangrenóse, cá luparea, cá raculu.

In legatura cu crim'a dela Marisielu s'a pertractatu a dou'a di in 9 Maiu si cea dela Carpenisiu, adeca calcarea prin hoti a preotului Manovicu. Pe lánge cáte s'au impartasitu din raportulu judecatorului de instructiune, in cercetarea finale áu mai esitu unele momente caracteristice. Capulu reutatiei a fostu si la Carpenisiu totu Joanu Dobra Harhula, care inse in siedinti'a publica spuse, cá pe elu l'ar fi chiamatu chiaru preotés'a cá se fure banii barbatu-seu, „cu care ea nu ar mai voi se tráiesca“ si cá preotés'a cu Harhula ar' fi trasu in complotu si pe servitórea Salvin'a Sofia. Vasilie Goia marturisise la judecatorulu de instructiune despre acea Salvina cá ea ar' fi provocatu pe toti cá se spoliédie pe pop'a spunendu-le cá acesta ar avea „o cupa plina cu galbini de aur.“ Intr'aceea Vasilie Goia (singuru din toti) fugise din prinsóre dela Clusiu si asia nu avura de unde alu confruntá cu Salvin'a, éra acésta néga totu ce au spusu unii si altii asupra ei dicundu cá nu avuse a face nici-odata nimicu cu nici-unulu din acei hoti. Todoru Vaida, Joanu Culda néga asemenea si se cértá cu Harhula. Néga si Petru Goia, in cátu mai pe urma aru stá cá spoliétorii parochului numai Harhula cu fiu-seu si cu ginerele.

Dupa o pauza de câteva minute procurorulu Biro dá citire acusei sale elaborate si formulate cu diligentia, apoi urmédia patru advocati aparatori ai inculpatiloru. Procurorulu nu a mai replicatu nimicu; erá si de prisosu.

Sententiele.

Procurorulu ceruse in acus'a sa pedepse pána la cáte 15, 6, 5, 2 de ani pentru unii, éra pentru altii cáte 10, 7, 6, 5, 2 chiaru si pentru cele doue femei An'a Plesia si Salvin'a Sofia cáte doi ani temnitia rea. Tribunalulu ajunsé abia sér'a pe la 7 óre cá se enuntie urmatóriele sententie: Joanu Dobra Harhula 13 ani, Joanu Bocu Tiapu, Mich. Bota Bociu si Joanu Stanu Cada totu cáte 10, P. Joanu Stanu 4, Petru Lazaru 3, Teodoru Lazaru Stupu 4, Nicolae Vulturariu 7, Todoru Dobra alu lui Harhula 5, P. Lazaru alu lui Nicolae 2, Ilie Lazar Tuhucu 3, P. Avramu Dunéscu 3, Dum. Culda Hanca 3, P. Bocu 2, Joanu Avramu 3, Todoru Lazaru Stupuletiu 3, Petru Netodea alu Giei 3, Andr. Avramu Dunéscu, Joanu Pasca Zapisca, Todoru Vaida, Joanu totu cáte 3 ani temnitia rea (Zuchthaus, fegyház), Sofia Salvina 1 anu, Porca lui Stanu Michaiu 6 luni, Ana T. Lazaru n. Plesia trei luni inchisóre. Joanu Bota Ciurlicu si Petru Goia din lipsa de proba adeveritórie liberati. 17 acusatati au declaratú cá se supunu la sententia, ceilalti au apellatu.

Procurorulu au insinuatú si elu apelatiune insistandu pe lánge pedepsele propuse de elu.

Este interessanta reflexiunea diariului „Közlöny“ care a sumatu la unu locu anii robiei acelor hoti si complici la hotia si au aflatu, cá conformu sententiei tribunalului au se robésca toti si tóte 100 de ani si 9 luni, cá inse pedepsele propuse de cátra procuror aru face 170 de ani. Mai tóte acelea persóne ratacite si nefericite se afla in anii cei mai vigorosi ai vietiei lor. Daca ei nu aru fi comisú acelea crime si remasi in libertatea lor aru fi lucratu si castigatu pánea de tóte dilele numai cu cele doua braçia vigoróse si cu o minte mai limpede, cátu aru fi fostu ei in stare se castige in acei ani ai vietiei lor, care dau sum'a de 100 si 9 luni! Si acelea femei ticalóse? Strabatut'au dóra si in muntii nostrii cu codrii desi ai patriei nóstre spurcat'a stricatiune, ajuns'amu noi cá se vedem u la poporulu saténu si femei de acelea lapedate si perdue, de care sunt pline suburbiile cele mai neurate ale cetatiloru mari si mai mici? Departe se fia. In totu casulu processe de acestea ar trebui se deschida odata ochii la multi dintre moderatorii poporului. „Cum chiama pe parochii aceloru comune, din alu caroru sinu s'au potutu formá companii de hoti, precum au fostu acelea doue, dela Carpenisiu si dela Marisielu?“ Asia intréba multi ómeni de candu s'au publicatu aceste casuri criminali in diariiele din patria. Nimeni nu pretinde cá parochii se devina responsabili pentru faptele totoruru poporeniloru din parochiile lor; dara toti romanii mai departe vedietori, cari se interesséda de starea presentá si de viitorulu acestui poporu persecutatu cu o perseverantia atátu de condannabila, voru se afe si se cunosca, in ale cui mani este pusa ingrijirea pentru educatiunea morala a poporului nu numai cu graiulu viu, ci si mai virtosu cu exemplu, cu portarea de modelu. La ce amu ajunsu, cá unu hotiu se cutédie a spune in publicu cá preotés'a

conspirandu, servitorea sa au chiamatu pe hoti ca se rapesca averea barbatu-seu! O de aru audí romanii tóte comentariile sarcastice câte se audu in casuri de acestea pe la cetati si orasie in limb'a magiara si germana!

Sciri diverse.

(Din comit. Hunedórei) ni se scrie, ca dupa sece'ta cea indelungata care oprise multu vegetatiunea, de 3 septemani incóce a amblatu timpulu totu ca in alte parti ale Transilvaniei, adeca o septemana ploii mai necontente, reci si la munti ninsóre, éra apoi de 13 zile incóce caldura si numai la Rosalii puçina plóia, éra la doue comune aprópe de Hunedór'a grindina cá ouale de porumbu, care a nimicitu semenaturile pe unde a trecut. Acea parte a tiei este dintre cele mai calduróse si mai fertili precátu se intinde escelentele amphiteafu alu naturei cá de 15 miluri patrute, in cátu la unele hotara gunoitulu pamentului e cunoscutu mai multu din audite. Totu aci se facu si vinuri fóрте bune si nobili. Locuitorii precátu de remasi in cultura, tocma pe atáta de laboriosi; dara vai, in aceeași proportiune impilati si saraciti. Da aceea simte cineva o adeverata consolatiune sufletésca vediendu, cá celu puçinu cátiva dintre preotii luminati si bine simtitori isi facu datori'a in sfer'a loru de activitate. Nu ti-ar' fi necasu daca nu ai sci bine din istoria, cá tocma districtulu acesta numitu astadi tíer'a Hatiegiului impreuna cu districtulu Albei, au fostu odinóra centrulu civilisatiunei antice romane cu capital'a sa numita de daci Sarmisegethusa, de Romani Ulpia traiana, cu Castrum, lungu de 600 pasi, cu Amphitheatru, cu Arena, cu multime de alte edificie si palaturi publice si private, cu drumu asternutu care pana inainte cu cátiva ani mai éra inca practicabile, fára a fi reparatu, in fine cu mii de alte monumente; tóte si tóte dupa modelle cum erau in Rom'a. Erá o capitala aceea, careia se'i cauti si astadi parchia in tóta Daci'a si Panoni'a, éra pe o serie de monete antice cuventele Dacia felix din acelu secolu si petrile votive puse de insusi Traianu lui Joie spre multiamita pentru bogatiile tiei, esprimau curatulu adeveru.* Inse: Jam seges est ubi Sarmiz, éra Alba de astadi abia este cátu o suburbe mica din antic'a Ulpia traiana, a carei periferia a fostu asia de mare, in cátu Murasiulu curgea prin midiuloceulu urbei.

(Carmen Sylva M. S. Regin'a) s'a numitu membru onoraru alu Academiei din Rom'a, dice „Gaz. de Roumanie“. Maiestatea Sa a insarcinatu pe d. ministru alu instructiunei publice se multumésca in numele Seu membriloru Academiei pentru acésta distinctiune.

(Condeiu de otielu.) Modulu fóрте originalu de a pastrá in stare buna condeiu de otielu, consta in a infige condeiu nou intr'o simpla cartofa inainte de a 'lu muiá in negréla. In momentulu candu condeiu s'a acoperitu cu o scórtia, care provine din negréla uscata, apoi infigerea sa intr'o cartofa 'i póte dá calitatea sa pierduta. In Engliter'a, de multu dejá, pe biurourile caseloru de comerciu se gasescu nisce cartofi, in cari se afla infipte condeiele. In fine éta si cartof'a devenindu ornamentulu unui biuru.

(Premiulu dela Forcalquier.) Aflamu cu placere cá „Societatea limbeloru romane dela Montpellier“, adunata in primavér'a acestui anu pentru „Jocurile florale din Proventi'a“ in orasiulu Forcalquier a conferitu unulu din premii colaboratorulu nostru dlui A. Naumu pentru traducerea mai multoru poesii provinciale si in deosebi a unui passagiu din Mireio (cunoscutulu poemu alu lui Mistralu) in limb'a romana. Premiulu este de asta-data, o péna de auru cu brilante. Acesta este unu successu frumosu pentru literatur'a nationala si pentru dlu A. Naumu, si suntemu fericitu a aduce acestu faptu la cunoscinti'a cititoriloru „Convorbiloru literare“.

(Conv. lit.)

(Unu documentu insemnatu privitoru la Romani.) Dupa diarulu englesu Atheneulu s'a descoperitu de curéndu unu documentu grecu de o mare valóre istorica de cátre professorele Vasilefski in „Bibliotec'a sinodica“ din Moskv'a. Acestu documentu contine o descriere istorica a revolutiunei Bulgariloru din 1040 contra Bisantiniloru, scrisa de cátra unu barbatu, care a fostu martoru ocularu la cele pretrecute. Autorulu se ocupa pe largu si despre Valahi, pe care ii privesece cá initiatoru revolutiunei bulgare; determinandu cu precisie positi'a loru geografica si rudeni'a loru de rassa cu Bessi, care locuiau in tieri inaccesibile pe langa Dunare si Sau. Prin gasirea susu-numitului

*) Iovi Inventori Diti Patri Terrae Matri Detectis Daciae Thesauris, Divus Nerva Traianus Caes Aug Votum Solvit.

documentu istoricu cestiunea despre originea Romaniloru despre cari au scrisu atátea Róslér, Jung si altii, va dá locu póte la noui si mai positive cercetari etnologice.

„Rom.“

(O proba despre inteligenti'a si fidelitatea cánelui.) Se scie cá cánele este animalulu celu mai inteligentu, mai docilu si mai devotatu omului. Dintre multele exemple ce probédia acestu adeveru, éta inca unulu pe care ilu imprumutamu din „Journal des Debats“.

Scen'a se petrece pe drumulu dela Neuilly (Francia): nóptea este intunecósa, asia de intunecósa in cátu unu domnu mergéndu incetinelu in trasur'a ce o conducea elu singuru pe sioseau'a ce merge la Paris, nu zaresce de locu la cátiva pasi de elu pe unu individuu plecatu spre pamentu. Candu calulu ilu atinge cu narile sale pe umeru, individulu bruscu stinghiritu dela ocupatiunea sa se indrépta in susu. Calulu se sperie. „Neghibule, ii dise caletorulu, potea'i se fi sdrobotit!“ — Zeu, cu atátu mai bine. — Pentru cá sunt unu omu pierdutu. — Esplica-te! Sunt unu sermanu lucratoru; stapanulu meu m'a insarcinatu se mergu si se primescu la Neuilly o factura de 300 fr., am luat u banii in moneda de auru, am pus u luidorii in buzunaru; dar de o data me trezescu cá buzunarulu este spartu si cá nenorocitiu luidorii au esitu unulu cáte unulu; vedeti acum bine cá eu sunt pierdutu. Nu se vede nimica . . . sioseau'a este glodósa.

Nu este cu putintia a distinge ceva . . . sunt unu nenorocitu. Nu ve máhniti astfelu ii respunse caletorulu emotionatu de situatiunea bietului omu. Nici o piesa de auru din cáti ati avutu nu v'a remasu in buzunaru? Un'a singura mi-se pare. Dati-mi-o mie!“

Atunci caletorulu desléga canele seu Tom ce éra legatu sub trasura, puse pies'a de auru sub narile lui, si 'i dise aceste simple cuvinte: Éta, Tom, mergi si cauta . . .

Inteligentulu animalu mirosi unu momentu pies'a de moneda si incepú a alergá pe siose'a, razéndu pamentulu cu botulu. La fiacare minutu elu se intorcea la stapanulu seu cu sarituri in susu si 'i aducea cáte unu luidoru, apoi se arunca éra se caute si pe ceilalti luidori perduti. La finele unei jumetati de ore, cei 280 de fr. au fostu regasiti.

Sunt puçini ani de candu s'a intemplat u acestu evenimentu. Canele acesta pórtu o sgarda si pe placa este gravata dat'a faptului uimitoru naratu mai susu.

(Post'a.)

Bibliografia.

La librari'a W. Krafft in Sibiu si la librari'a Nic. J. Ciurcu in Brasiovu se afla:

— Dictionariu ungar.-romanescu Magyar-román Szotár, compusu de Georgie Baritiu, in partea magiara elaboratu mai alesu dupa alu lui Joanu Fogarasi editiunea a cincea. Brasiovu 1869. Form. 8-vo. 41 cóle. leg. 3 fl. 50 cr., bros. 3 fl.

— Baritiu G., Istori'a Regimentulu II romanu granit. bros. 60 cr.

— Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societatiu académice elaboratu cá proiectu, tipariu desu pe 184 1/2 de cóle si Glossariulu, de cuvinte straine sau considerate cá straine, stracurate in limb'a nóstra, cá parte integranta a Dictionariului, tipariu pe 37 de cóle, legatu in 3 parti 19 fl., bros. 16 fl.

— Catechismulu calvinescu, impusu clerulu si poporulu romanescu sub domni'a principiloru Georgiu Rákoczy I si II transcrisu cu litere latine, dupa editiunea II tiparita in a. 1656, insoçitu de o excursiune istorica si de unu glossariu, de Georgie Baritiu. Cu spesele academiiei romane. Sibiu 1879. Pretiulu 60 cr. v. a.

— Antieritic'a brosiurei anonime publicate asupra celoru doue congrese nationali bisericesci din 1873 si 1874. De mai multi deputati ai majoritatiiei congreseloru dela 1873 si 1874. Sibiu 1880, 25 cr.

Pretiurile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

3 Juniu st. n. in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru fl.	8.—8 80
Grâu, amestecat	1	„	6 80—7 60
Secara	1	„	4 80—5 20
Papusiou	1	„	5 20—5 60
Ordiu	1	„	—
Ovesu	1	„	3 40—3 80
Cartofi	1	„	3 20—3 40
Mazare	1	„	10.—11.—
Linte	1	„	12.—14.—
Fasole	1	„	6 50—7 50
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	35.—37.—
Untura (unsóre topita)	50	„	34.—35
Carne de vita	1	„	44.—48
Oua 10 de			—15

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

3 Juniu st. n. 1882.

Fonduri de Statu:

Rent'a romana 1875 5%	1.	89. 1/2
Rent'a romana amort. 5%	„	89. 3/4
Rent'a romana (R. conv.) 6%	„	98. 3/4
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	„	—
Inprumutulu Stern 7%	„	—
Inprumutulu Oppenheim 8%	„	—
Inprumutulu Municipal 8%	„	90.—
Inprumutulu orasiului Bucuresci cu lose	„	30. 1/2

Dela Ministeriulu Financeloru in Bucuresci.

Directiunea
Vamiloru, Timbrului si Inregistrarei.

In diu'a de **31 Maiu c. v.** la ór'a 3 dupa amiadi se va tineá

Licitatiune

prin oferte sigilate, in localulu acestui Ministeriu si la Cassieri'a Generala a judetiului Rámnicu-Válcei, pentru a se da in intreprindere cladirea unui localu de vama la punctulu Riu-Vadului, in apropiere de trecatórea Caineni din judetiulu Rámnicu-Válcei.

Pretiulu dela care se póte oferta, va fi maximum dela acelu prevediutu in devisulu acestei cladiri.

Planulu, devisulu si caietulu de conditiuni se potu vedea in tóte dilele de lucru, dela órele 2—5 dupa amiadi la Directiunea Vamiloru si la Cassieri'a Generala a judetiului Rámnicu-Válcei.

Doritorii de a lua parte la licitatiune, spre a potea fi admisi, trebuie se depuna, in bani sau efecte publice garantate de statu, o garantia de 10% din pretiulu prevediutu in devisu.

Pentru Ministru
D. Protopopescu.

(85) 8

1855/1882.

(92)

Hirdetmény.

A fogarasi kir. járásbiróság részéről ezennel kez-hírré tétetik, miszerint hites ügyvéd Romanu János által képviselt Parasca Anutia és társa felpereseknek ismeretlen tartózkodása de dezsáni illetőségű Joanu Parasca és Vasile Parasca alperesek elleni 80 frt. 's jaruléki iránti sommás keresetének tárgyalására határnapul 1882 évi Julius hó 3-ik napjának d. e. 8 órája e bíróság előtt kitűzetik.

Felhivatnak ennél fogva ismeretlen tartózkodásu alperesek hogy ügyének czélszerű védelme iránt a részekre gondnokul kinevezett hites ügyvéd Nánási Sámuelt kellően utasítsák vagy a tárgyalásnál személyesen vagy más megbízott által jelentkezének, mert különben mindezek elmulasztásának következményeit maguknak tulajdonítsák

Fogaras 1882 évi Május hó 19-én.

A fogarasi kir. járásbiróság.

Tibáld, járásbiró.

Carti noue.

Dariu J., Arion sau culegere de canturi nationale	bros.	—30
Dorulu meu, cea mai noua colectiune de cantece vechi si noi	„	—75
Dorulu Olteanului, culegere de cantece nationale	„	—75
Fericeanu Josifu, Logica	„	2.—
Gane N., Novele 2 volume	„	2.—
Isopescu S. V., Manualu de aritmetica pentru gimn. inf. dupa Mocnic	„	—90
Macedonski Al. A., Poesii, legatu frumosu fl. 3.—	„	2.—
Nicolescu Q., Cavalerulu sau tractatu despre regulile bune-cuviintie	„	1.—
Noua biblioteca romana, colectiune de novele si romanuri. Seria I, 12 brosiuri	„	1.80
Pecurariu Popu C., Regulile de Bon-Ton	„	—20
Ranta-Buticescu Vas., Poesii	„	1.20
Rosca Juliu, Sacrificiu pentru sacrificiu. Romanu orig.	„	—35
Rudinescu, Dialogi romani-germani	„	—85
Slavici J., Novele din poporu	„	2.—
Soimescu J. N., Bulgarii fatia cu Romanii	„	—25
Sylva Carmen, Patru Novele. Traducere romana de T. Maiorescu	„	—45
Xenopolu N. D., Brad si Putregaiu, Romanu originalu	„	1.—

Seria a classicilor romani, cuprindeñdu operile lui V. Alecsandri, Negruzzi si poesiiile lui D. Bolinteanu in 12 vol. brosiur. 25 fl., éra legatu frumosu in 11 vol. 32 fl. 50 cr.

Musicalie.

Burgmein, Tramway Galop pentru piano	—68
Carini, L'auroré Polca mazurca pentru piano	—68
Gherman, Angelina Polca mazurca pentru piano	—45
Hübsch, Grande marche du sacre „ à 4 mains	—90
Jacobstits, Krönungs-Walzer pentru piano	—90
Muresiano J., Romana Quadril nat. transilvanianu p. piano Musicescu, La drapelul scóloru primare. Poesie de Gusti, pentru piano	—50
— Cursu practic de music'a vocala. Bros. I 1.50, bros II 1.50	1.50
Porumbescu, Tupilusu prin nagarusu, polca-française pentru piano	—42
— Hora Brasiovlului pentru piano	—60
Santis, Cantece populare romane arangiate pentru flauta caetu I 68 cr., caetu II	—68

Se afla de vendiare la librari'a romana

W. KRAFFT in Sibiu

Editoru si redactoru responsabile: **G. Baritiu.**
Tipariulu lui **W. Krafft.**